

Nro. 41.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indált Bétsből, Kedden, Május 21-ik napján, 1811-ik
esztendőben.

B é t s.

Eő Császári Királyi Felsége méltóztatotta' maga Valóságos Titkos Tanácsosát, a' Cseh és Aushtriai egyesült Udvari Cancellariának eddig vólt Vice-Elölülőjét, a' Sz. István K. Rendjének Kommandátorát (közép keresztes tagját) Baldácsi Antal eő Excellentiáját, sok esztendőktől fogva tartó szolgálatjai által kinyilatkoztatott tudományaira, munkás szorgalmatosságára, és egyéb megkülömböztetett talentumaira való tekintetből, a' közönséges - Számvévő - Directorium üresen lévő Elölülői helyére emelni, a' melly Elölülői hivatalban e'. h. 15-kén Hertzeg Trautmannsdorf Cs, K. Első Udvari Mester által

R r

az oda tartozó hivatalbéli személyeknek bemutattatott.

Inzsinör *Witsch Rudolf* urat, ezen című munka' iráját: *Urbarmachung des Flugsandes* (a' repülő, vagy szálló homok megmivelése), a' Petersburgi Gazdasági Társaság a' maga külföldi levelező tagjává nevezvén, az arról szolló Diplomát egy igen szép lével mellett küldötte kezéhez.

Egy itt kijött Kerülő Rendelés szerént megengedetett, hogy az olyan Sidókon kívül, a' kik birtokosi jussal nem birnak, mások mindenek építtethessenek Bétsben házat. A' kik egészszen új és még haszonra nem fordítódott épület' helyén építenek, 20 esztendeig mind a' rendes vagy rendkívülvaló adófizetéstől, mind pedig a' katonaszállótól mentek.

Itt a' Fejér Ökör nevű kavéházban (melly leg inkább a' Bétsben tartózkodó Görögök és Rátzok időtöltő helye) megszollit egy isméretlen egy Negotziánst — mondja, hogy 500 aranyra volna szüksége bankóczéduláért — meg egyeznek az esmeretlen valami házhoz rendeli a' Negotziánst az aranyokkal — e' megjelenik, az aranyokat leszámlálja — az isméretlen elő veszen egy tsonó papirosat, melyre kívül a' benne lévő bankónak summája vólt feljegyezve, 's azt a' maga kolapja' fejibe veti, azonban a' ruhazsatskót, melyben az aranyok vóltok kezébe vévén, gondólkodva jár fel 's alá a' szabában, mintha valamit számlálna — egyszer kérdi a' Negotziánstól, hogy hát szakadozott bankóczedulákat elveszen-'e? — ezt azt feleli, hogy nem — az esmeretlen leteszi a' zsatskóaranyot az asztalra.

a' kalapját is mellé teszi a' tsemó bankóval, 's mind azokat ott hagyván kimegy a' szobából, azt mondván, hogy 4000 Forintot érő rongyos bankóczédulák helyett újakat fog hozni — a' Negotziáns hijába várakozik egy oráig — akkor megnyitja mind a' zsatskót mind a' papiros tsemót — 's abban az aranyok helyett egész és fél krajtzárosokat, a' tsemóban pedig a' bankóczédulák helyett úgy nevezett itató papirost talál, melly éppen bankóczedulányi nagyságra volt vágva. — Ezen esmeretlennek sokáig kellett magát a' tserelés' mesterségében gyakorolni. Egy ruhazsatskót, melyben 100 arany van, egy ötet szemmeltartó ember előtt egy más hasonló nálla eldugva lévő zsatskóval úgy feltserélni, hogy azt a' másik ember telyességgel meg se sajdítsa, nagy tehetség.

Bétsben már tsak ezen Május elején három olyan szülötteket találtak, kiket anyjaik kitétek. Egy negyediket a' Wieden nevű külső városi malom - tsatorna motsárjában halva találták - meg.

Egy valami 38 esztendőtt élt, idegen születése Komornyk, kinek minthogy szolgálatba nem maradott 's bizonyos gyanakodásra is okot szolgáltatott, Bétsből el kellett volna menni, inkább agyon lőtte magát mint sem innen eltávozzék.

E r d é l y.

Désről Aprilis 29 dikén. Cs. K. Titkos Tanácsos Gróf *Teleki Károly Úr* ő Excellentiája, életének 80-dik esztendejében, a' múlt szombaton szép tsendes halállal kimult ez árnyék világból. A' haza egy valóságos díszét, minden jó emberek valóságos barátjokat, a' szegények egy

jólévő gyámolokat, a' Litterátura és Litterátorok egy bőltés és tudós pártfogójakat vesztették - el benne.

Spanyol és Portugallia Országok.

Május 5-dikén a' Spanyol és Portugallia országokban fekvő minden armádiáknak állapotokról környülállásos tudositásokat adott ki a' Parisi Monitor. Nagy ütközet sohol nem történt: középszerű és apróbb verekedések az egész országban sokféle gyakran történnek. Az újabbak és nevezetesebbek summásan így adatnak elő: —

A' Portugalliai armádiától. A' Marschal Massena armádiája, minekutánna Salamankából és Ciudad Rodrigóból a' szükséges készületeket magához vette, ismét vissza fordúlt. Előbb *Almeida* felé kezdett nyomulni: hanem ezen útról Mártyius 23-kán eltérvén *Guarda* felé tsavarodott. Ide érkezvén itt mulatott azon hónap' 28-dikáig a' nélkül, hogy ellenséget látott volna. Innét *Sabugal* felé folytatta útját. Itt valami 15 ezer emberből álló ellenséges seregnek arra felé való közelítését vévén eszébe Gen. Regnier, a' Sabugal megett lévő halomnak lapáján hadi rendet formált. Hanem észrevévén, hogy az Anglusok eleibe akarnak kerülni, ezeknek tartoztatásokra a' Gen. Sarru Brigadáját a' hegyen hagyta, a' sereg' több részét pedig a' Coa mellé arra a' helyre vitte, a' hova az ellenség sietett. Az Anglus sereg nem soká réa ütött a' Gen. Sarru Brigadájára, de, minekutánna ennek Regniertől is segítsége érkezett volna, olyan készülettel fogadtatott, hogy a' mi tsak a' kard elől megmenekedhetett, mind vissza kergettetett. A' Frantziák' holtakból és sebesekből álló vesztese 200

emberre telt. Az Anglusok' vesztésiről azt írja a' Frantzia tudósító, hogy ők nem ok nélkül hiszik, hogy annak 6 vagy 7 száz holtakból és sebesekekből kellett állani.

A' déli armádiától. Badajoznak elfoglalása után azonnal Abulquerque és Campo-Major felé sietett a' M. Soult armádiája, hogy ezen erős helyeket azon ellenséges seregnek megérkezése előtt elfoglalhassa, melyről tudva volt, hogy Lisboa felől ellene útban volna. A' Frantzia seregnek csak a' meglátása és néhány ágyúlövések elégségesek voltak, az Abulquerquei őrző sereget, a' melly 800 emberből állott, úgy megrettenteni, hogy magát 17 ágyúkkal egyetemben fogságra adja. A' Frantzia sereg ezen erősséget, hogy az Anglusok' kezére ne kerüljön, azonnal elrontotta, 's az ágyukat és őrző sereget Badajozba küldötte. — Hasonlóképpen történt a' dolog Campo-Majorral; a' várra való ágyuzás Mártz. 17-dikén elkezdődött, és 21-dikben már bé volt törve a' vár' oldala, melyre nézve az őrző sereg a' második felkérítésre magát feladván, 52 ágyúkkal egyetemben Badajozba vitetett; 15 ágyúkat el nem vitettethetvén, hogy az Anglusok hasznokat ne vehessék, össze rontattak. — A' Frantzia sereg magát mind ezek után Badajozhoz vissza vonta. Az Anglus és Portugallus seregek, mellyeknek számjok 15 ezer emberre tétetik, csak a' hátuljáró Fr. tsapatot érhették-bé Campo-Majornál, a' hol a' 100-dik gyalog Regimentnek két Batalionnyai négy szegeletű hadi rendet formálván, a' reájok rohanó Anglus Dragonyosokat bátorsággal bévárták. Az ellenség' holt testjei a' földet elborították. A' Frantziák között is ele-

sett valami 20 's egy néhány ; valami 100-zig való gyenge sebet kapott ; valami 12-től felől nem tudják hova lettek. A' 26-dik Regiment derék Oberstere, *Champrin*, elesett. Az ellenség közül valami 180, többire Anglusok fogságra estek. A' Frantziák négy szegletű hadi sorának tüze rettenetes számú embert ólt meg ez ellenség között.

Kadix mellől. A' Chiclanai verekedés után még nem próbáltak onnét az Anglusok több expedíziót. Marsal Victor azolta *Medina Sidoniát* is vissza vette az Insurgensektől.

A' Kataloniai armádiától. A' Kataloniai Junta módot talált volt arra, hogy Barcellonában megigérjék neki, hogy az ott lévő Montjoui nevű erősséget neki 3 millióért feladják. Megértvén a' Barcellonai Komendáns Gen. Mathieu a' dolgot, olyan rendelkezéseket tett, hogy az ellenség' mestersége a' Frantziák' hasznára váljon. Az egyet-éttők plánuma szerint Mártzius' 20 dikára viradó éjjeli 1 óraker, 8000 insurgensek a' Campo-Verde vezérlése alatt Barcellona mellett megjelenván, 800 leg bátrabbak közzüllők azonnal a' vár' árkába szöktek, de melly igen elbámultak, midőn a' vár' fokáról kártáts-esső által köszöntődtek. Ez a' meg tsalattatás 2 vagy 3 ezer insurgensekbe került, kik között tsak az elestek' száma 800-ra számlaltatik. A' Junta Agense is fogságra esett Barcellona mellett egy faluban a' 3 milliókkal egyetemben. — Ugyantsak Kataloniában Figueras vára ellen szerentsésebb próbat tettek az insurgensek, de a' mellyet tsak a' Komendáns' nagy bizakodásának és vigyázatlanságának köszönhetnek, a' ki a' várnak magosságába 's erősségébe

helyheztetvén bizodalmat, semmi vigyázókat nem állított-ki. Két Altisztek, mind ketten Kataloniai emberek, az élés-ház mellé lévén rendeltetve, a' magazinum kúlsait, mellyeket a' fő vigyázó együgyüségéből nékiek által adott volt, 20,000 darab pénzért eladták az ellenségnek. Ezeknek segedelmekkel 500 havasi insurgents stutzosok éjjel egy titkos ajton a' várba bévezettettek, s az abban lévő 400 őrző katonákat meglepven a' várat elfoglalták. Tudtára esvén a' váron kívül lévő sereg' vezérének Paraguey d'Hilliers Generálisnak a' történet, ő azonnal parantsolt Figueras várának körülvétetése eránt, hanem az alatt, míg Gen. Quesnel a' seregével oda érkehetett, még 1200 havasi insurgents mentek-bé a' várba. De nintsen, a' mint mondják, vizek, húsok és kenyerek.

Az Arragoniai armádiától. Mártzius 3-dikán 6000 insurgents Tarragona várából kijöven, 2000 Frantziákat körül akartak venni, hanem ezeknek Obersterek Robert jó rendeletekét téven, nem érhettem el célját az ellenség, mint hogy az alatt Gen. Habert az Oberster Robert segítségire megérkezvén, az ő ágyuinak tüze az insurgentseket a' várba vissza kergette. — *Dayle* nevű Anglus a' pénzbe helyheztetvén bizodalmat, egy új Regementnek formálásában foglalatokodott a' Kataloniai hegyeken. Alatta Oberster Solano és 15 insárgens tiszték buzdítottak a' fiatal Spanyolokat a' falukon a' fegyver fogása. Még a' haramia csoportokat is a' magok részire hódították az arany által. De nem érték jó végét iparkodássoknak, minthogy jó idején meg lépték őket az ellenek küldetett Fr. tsapatok, és

széllyel verték; 35 elesett közzülök; 96-ton fog-
ságra estek 10 tisztekkal és 3 harambasával egye-
temben. — Aprilis 4-dikén 1500 insurgensek va-
lencziából egész Cantá - Vieáig kijöni bátorkod-
ván, Oberster Dupeureux 600 emberrel reájok
ütött. Ez az insurgens sereg az első lövésze
úgy széllyel futott, hogy a' Spanyol Oberster 20
embernél többet magával vissza nem vihetett.
— Véghetetlen e' féle apró öszszetsapások hor-
datnak elő ezen tudósításokban, a' mellyek az
Országban igen gyakran történnek mindenütt,
Valencziát és Gallitziát, és némelly tengeri tar-
tományokat kivévén, a' hol még Frantziák nin-
tsenek.)

(Az északi és közép armádiáktól is számlál-
tatnak elő sok e' féle számtalan apró öszszetsa-
patok a' Monitörben: hanem mi most ki nem
bótsátkozhatunk mind ezekre.)

Elegyes Levelek.

Madridból April. 17-dikén írták, hogy az
oda Sevillából érkezett tudósítások April. 2 dikéig
terjedtek. Ezek szerint a' déli armádia' fő hadi
szállása már két hetektől fogva ismét ott Sevillá-
ban volt. Az Andalusiában az alatt történt dolgok,
míg M. Soult, a' Déli armádia' vezére, Badajoz
váráat vítta, őtet arra indították, hogy ezen vár-
nak elfoglalása után tsak két napi nyugadalmat
engedjen seregeinek, és azonnal sietve vissza
jőjjön azokkal Sevillához. Mártzius' 14-dikén in-
dította - meg Badajoztól seregeit, és 19-dikben
már bészállott volt Sevillába. — Meddig jött a'
Gen. Beresford vezérlése alatt lévő Anglus és Por-
tugallus sereg Badajoznál, még erről nem érkez-
tek tudósítások.

Az Északi Spanyol tartományokból érkezett
leg újabb tudósítások szerint, a' Gen. Welling-
ton vezérlése alatt lévő Anglus sereggel tsatázó
Frantzia armádiának vezére M. Massena, az ar-
madia' egy részével akkor Ciudad - Rodrigó vá-
rában volt.